

جمهوری اسلامی ایران

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران

دانشکده علوم پزشکی

مقطع تحصیلی

دکتری تخصصی (Ph.D) طب سنتی

عنوان پایان نامه

اثر بخشی فراورده میوه "به" بر تهوع و استفراغ بارداری از دیدگاه طب سنتی ایران

اساتید راهنما

دکتر فرناز سهراب وند

استاد اسماعیل ناظم

اساتید مشاور

دکتر محمد باقر مینایی

دکتر فتانه هاشم دباغیان

دکتر امید صادقیپور

دانشجو

عفت جعفری دهکردی

پاییز 92

چکیده:

- مقدمه: بارداری یکی از حساس ترین دوره های زندگی زنان است. در این دوره خانم های باردار دچار عوارضی همچون بیوست، واریس، هموروئید، سوزش سردل، اختلالات خواب و تهوع و استفراغ می شوند از میان اختلالات گوارشی تهوع و استفراغ ار شایعترین شکایات زنان در دوران بارداری می باشد. تهوع و استفراغ بارداری (Nausea and vomiting in pregnancy) در 50% تا 90% بارداری های رخ می دهد. در بررسی انجام شده در ایران فراوانی تهوع و استفراغ بارداری 69/7 درصد می باشد در اکثر موارد اگر علائم قبل از هفته 10 بارداری شروع شود، درمان های دارویی شامل پیریدوکسین و آنتی هیستامین ها و آنتاگونیست های دوپامین و کورتیکوسترئوئیدها است، تهوع و استفراغ ناشی از حاملگی به علت وضعیت خاص زنان باردار از اهمیت ویژه ای برخوردار است. نامشخص بودن علت اصلی تهوع و استفراغ در بارداری، یافتن روش درمانی مشخص را با مشکل رو به رو کرده است و همچنین اکثر روش های درمانی حمایتی می باشند. درمانی های دارویی نیز با عوارض جانبی همراه هستند و به ندرت می توانند چنان موفقیت آمیز باشند که باعث رهایی مادر از علائم گردد از سوی دیگر در این دوران از طرفی محدودیت استفاده از دارو وجود دارد و از طرف دیگر به تازگی شواهدی بر ایجاد عوارض جانبی داروهایی که در حاملگی بی خطر شناخته شده اند بر روی جنین و مادر گزارش شده است. لذا وجود یک درمان بی خطر و آسان برای خانمهای حامله اهمیت دارد. بنابراین استفاده از درمان های طب مکمل به ویژه طب سنتی ایران می تواند رهگشای این مسأله باشد. در این مطالعه پس از بررسی منابع معتبر طب سنتی ایران مربوط به قرون مختلف در خصوص گیاهان و داروهای موثر بر تهوع و استفراغ بارداری، مناسبترین گیاه "میوه به" (Cydonia Oblonga) انتخاب و بر اساس دستور ذکر شده در کتاب داروی خوراکی به صورت شربت تهیه شده و با ویتامین ب6 در یک مطالعه بالینی مقایسه شد.
- مواد و روش ها: در این مطالعه شربت به که در دانشکده داروسازی تهیه و استاندارد شده بود در بالین بیماران باردار مبتلا به تهوع و استفراغ بارداری مورد بررسی قرار گرفت. با در نظر گرفتن شرایط ورود، 90 بیمار، در سنین باروری 18 تا 40 سال به طور تصادفی در دو گروه 45 نفره وارد شدند. برای بیماران در ابتدا پرسشنامه ارزیابی شدت تهوع و استفراغ پرشد و یک هفته روزانه سه بار از شربت به و ویتامین ب6 استفاده می کردند و یک هفته هم در پیگیری شدند. و بررسی مجدد انجام می شد. مقیاس (The Pregnancy-Unique Quantification of Emesis scale) PUQE: شدت تهوع و استفراغ بر اساس سه شاخص تهوع، استفراغ و اوغ زدن (retching)، معیار بصری مقایسه ای (Visual Analogue Scale) برای سنجش شدت تهوع و برای تعیین اثرپذیری دارو در طول درمان از شاخص Five Point Likert scale (بدتر، بد، مشابه، بهتر، خیلی بهتر) استفاده می شود.
- یافته ها: امتیاز PUQE در روز 7 ($p < 0.001$) و روز 14 ($p = 0.001$) بطور معناداری در گروه شربت کمتر از گروه ب6 بود و پاسخ به درمان در گروه شربت بیشتر از گروه ب6 می باشد. کاهش شدت تهوع در روز 7 مطالعه نسبت به روز صفر ($p < 0.001$) و روز 14 مطالعه نسبت به روز صفر ($p < 0.001$) در گروه شربت بیشتر از گروه ب6 بود. کاهش مدت تهوع در روز 7 و 14 در گروه شربت بیشتر از گروه کنترل بوده است. ($p < 0.001$) وضعیت خواب در هفته اول ($p \leq 0.001$) و هفته دوم ($p \leq 0.001$) درمان در گروه شربت به طور چشمگیری بهبودی یافته بود. نتیجه بررسی وضعیت اثر دارو بر اشتهای بیمار در انتهای هفته اول و دوم در گروه شربت به میزان زیادی کم اشتهایی نسبت به گروه ب6 بهبود پیدا کرده بود ($p < 0.001$). در روز 7 ($p < 0.001$) و 14 ($p < 0.001$) حال عمومی گروه شربت بیش از گروه کنترل بهبود پیدا کرده است. پذیرش دارو در گروه شربت بطور معناداری بیش از گروه کنترل بود ($p < 0.004$). در هیچ یک از بیماران عارضه دارویی گزارش نشد.
- نتیجه گیری: با توجه به اثرات مثبت شربت به فقط در یک دوره یک هفته ای در اکثر مبتلایان و از طرفی عدم عوارض جانبی می توان از شربت به به عنوان درمان پیشنهادی در تهوع و استفراغ دوران بارداری استفاده کرد. از طرفی با کاهش کم اشتهایی، و علائم گوارشی، ضعف و خستگی در گروه شربت به، شاید بتوان از شربت به عنوان درمان کمکی در مبتلایان به ریفلاکس و با توجه به اشتها آور بودن دارو، در موارد عدم وزن گیری مادر قابل استفاده است.

کلید واژه ها: تهوع، استفراغ، بارداری، طب سنتی ایران، به،